

A Los Angeles Times a Boston Globe bestseller

PREČO PLÁVAME

„Fascinujúci a nádherne napísaný milostný list vode.
Táto kniha ma očarila.“

Rebecca Sklootová, autorka New York Times bestselleru
The Immortal Life of Henrietta

BONNIE TSUI

PREČO
PLÁVAME

BONNIE TSUI

BONNIE TSUI
PREČO PLÁVAME

Vydala GRADA Slovakia s.r.o.
Moskovská 29, 811 08 Bratislava 1
www.grada.sk
Tel.: +421 2 556 451 89
ako svoju 88. publikáciu

Z anglického originálu *Why We Swim*, vydaného vydavateľstvom
Algonquin Books of Chapel Hill v roku 2020, preložila do slovenčiny Viera Hocková.

Jazyková redakcia Anetta Letková
Návrh a spracovanie obálky Milan Malý
Grafická úprava a sadzba Zuzana Ondrovičová
Zodpovedná redaktorka Natália Kulková

Vydanie 1., 2021
Počet strán 264
Tlač FINIDR, s.r.o.

First published in the United States under the title:
WHY WE SWIM

Excerpt from “Swimming” from *Wild Is the Wind: Poems* by Carl Phillips. Copyright © 2018 by Carl Phillips. Reprinted by permission of Farrar, Straus & Giroux. “Morning Swim” copyright © 1965 by Maxine Kumin, from *Selected Poems, 1960-1990* by Maxine Kumin. Used by permission of W.W. Norton & Co, Inc. Excerpt from “The Swimming Song” reprinted by permission of Loudon Wainwright III.
Published by arrangement with Algonquin Books of Chapel Hill, a division of Workman Publishing Co., Inc., New York.

Copyright © 2020 by Bonnie Tsui
Cover photo © Shutterstock/S.Pytel
Slovak edition © GRADA Slovakia s.r.o., 2021
Translation © Viera Hocková, 2021

Upozornenie pre čitateľov a používateľov tejto knihy

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto tlačenej či elektronickej knihy nesmie byť reprodukováná a šírená v papierovej, elektronickej či inej podobe bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa. Neoprávnené použitie tejto knihy bude trestne stíhané.

ISBN 978-80-8090-224-7 (ePub)
ISBN 978-80-8090-223-0 (pdf)
ISBN 978-80-8090-222-3 (print)

Felixovi a Teddymu, mojim vodným detičkám

Čo napísali o knihe *Prečo plávame*

Bestseller *Los Angeles Times* a *Boston Globe* • Odporúčanie redaktora/kolektívu *New York Times* • Kniha roka mediálnej organizácie NPR • Kniha roka časopisu *Time* • Kniha roka v žánri literatúra faktu spoločnosti Bloomberg • Odporúčanie knižného klubu *Los Angeles Times* • Odporúčanie knižnej redakcie Amazon ako najlepší výber v žánri literatúry faktu • Finalistka na najlepšiu knihu roka Goodreads v kategórii veda a technika

„Oduševnený a zároveň hlbavý počín, ktorý v sebe spája prvky histórie, žurnalistiky a memoárov... Samotná autorka si získava priazeň čitateľa tým, že všeobjímajúcu otázku kladie aj sama sebe a podmanivo dáva na papier všetko, čo sa dozvedá v odpovedi.“

Recenzia v *New York Times*

„Bonnie Tsui zachytáva radosť, nebezpečenstvo a prospešnosť plávania, či už v kruhu svojej rodiny, alebo z pohľadu civilizácií... Obsiahlosť informácií, ktoré v knihe *Prečo plávame* ponúka, a jej elegantný štýl sa tu spájajú v harmonickom súzvuuku.“

San Francisco Chronicle

„Bonnie Tsui pozýva čitateľov na výlet v čase a okolo sveta, zatiaľ čo vykresľuje nespočetné prípady odolnosti, prispôsobovania sa a vzájomnej súhry, ktoré sa medzi človekom a vodou v priebehu tisícročí odohrávali. Jej kniha je zároveň rozjímaním o transformácii tela, mysle a duše, ku ktorej pri plávaní dochádza.“

Los Angeles Times

„Bonnie Tsui nám pripomína, že ľudské pokolenie kedysi dávno vyšlo z vody a stále ju ešte vyhľadáva... Fantastický príbeh.“

Scott Simon, NPR's *Weekend Edition*

„*Prečo plávame* je nádherne namiešaným dielom. Ponorte sa do tejto knihy a určite to neolutujete.“

Carl Zimmer, redaktor rubriky o vede pre *New York Times* a autor knihy *She Has Her Mother's Laugh: The Powers, Perversions, and Potential of Heredity*

„Fascinujúci príbeh s dôkladnou rešeršou, v ktorom sa od prvého záznamu o plávaní (uprostred púšte) presúvame k príbehom o miznúcich spôsoboch s vodou späť do života, morských kočovníkoch a mnohým ďalším. Bonnie Tsui bola priam stvorená na napísanie tejto knihy.“

Rebecca Sklootová, autorka bestselleru *The Immortal Life of Henrietta Lacks*

„V knihe *Prečo plávame* Bonnie Tsui, dlhoročná plavkyňa a vynikajúca spisovateľka, skúma vzťah ľudstva a vody, a tiež to, prečo nás tak priťahujú jej hĺbky.“

O, The Oprah Magazine

„Bývalá plavecká pretekárka a v súčasnosti všestranne nadaná autorka Bonnie Tsui v knihe *Prečo plávame* skúma náš vzťah k športu, ktorý je naozajstným stelesnením ticha a stavu *flow* (oboch by sa nám hádam zišlo viac, však?), a *upriamuje našu pozornosť na* zbierku eklektických prípadov, akými sú plávajúci samuraji a Islandan, ktorý prežil stroskotanie lode.“

Outside

„Príbeh Bonnie Tsui o vzťahu človeka s vodou je pútavý a pôsobivý, a jej štýl plynie tak súvislo, akoby chcel napodobniť stav *flow* u daného jedinca... Uchvátil ma od začiatku až do konca.“

BuzzFeed

„Lyrickosť a opisnosť... Krásny jazyk knihy od Bonnie Tsui upúta nielen športových fanúšikov, ale aj oveľa širšie publikum. Toto naozaj nadovšetko odporúčané rozprávanie o terapeuticknej stránke tohto športu ocenia aj čitatelia so záujmom o vedu a prírodu.“

Library Journal

„Poetická melanž vedy a memoárov.“

Discover

Hĺbavé skúmanie ľudskej povahy, o ktorom by si mal prečítať každý.“

Bustle

„Jediná vec lepšia ako čítanie knihy Bonnie Tsui o plávaní je samotné plávanie – a obe sú úžasné. *Prečo plávame* je bravúrnym akvatickým počínom, pútavým príbehom plným dobrodružstva, rozjímania a oslavnosti. Do tejto knihy sa ponoríte s radosťou.“

Susan Caseyová, autorka bestsellerov
The Wave a *Voices in the Ocean*

„U Bonnie Tsui sa nezaprie rojčivosť a čitateľov – najmä plavcov –, ale aj ľudí mnohých iných záujmov nepochybne osloví jej plynulá, uchvacujúca próza a farbistý rozprávačský štýl.“

Shelf Awareness

„Táto kniha je skutočný poklad, óda na zázračnosť vody a miesta, ktoré si v nej hľadáme.“

James Nestor, autor bestselleru *Breath: The New Science of a Lost Art*

„Skvelé. Moju pozornosť si udrží len skutočne vynikajúci príbeh a pri *Prečo plávame* som sa od stránok tejto knihy nedokázal odtrhnúť.“

Christopher McDougall, autor bestsellerov *Born to Run* a *Running with Sherman*

„Kráčajúc v šlapajach autoriek memoárov, ako je Rebecca Solnitová, Bonnie Tsui skúma dejiny plávania ako športu, schopnosti umožňujúcej prežitie, a dokonca aj bojového umenia... Skrížením memoárov a dejín sa vydáva po stopách plávania okolo sveta a zároveň sa zamýšľa nad tým, ako plávanie môže byť priestorom na meditáciu, transformáciu aj výslovne osobnú aktivitu.“

Journal of Alta California

„Pri tomto temperamentnom skúmaní vzťahu človeka k vode sa autorka zaoberá „univerzálnou skúsenosťou ponorenia sa do vody“. Tento fascinujúci pohľad na pozitívny vplyv, ktorý malo plávanie počas celej histórie na naše životy, v mnohých čitateľoch pravdepodobne vyvolá chuť vrátiť sa do vody čo možno najskôr.“

Booklist

„Či už ste plavec, ktorému chýba každodenná rutina, svetobežník, snívajúci o nových dobrodružstvách, keď sa opäť otvorila medzinárodné hranice, alebo jednoducho čitateľ, ktorý hľadá inšpirujúceho priateľa, kniha *Prečo plávame* je určite dobrou voľbou.“

International Examiner

„Bonnie Tsui sa ponára do vzťahu ľudí a vody. Prepája medzi sebou prvky memoárov, rozhovorov a poetickej metaforickosti.“

WBUR/The ARTery

„Žurnalistika s dávkou poézie.“

Harvard Magazine

„Autorka s nadšením zoznamuje čitateľa s dejinami plávania, s príbehom jeho rôznych variácií v rozličných častiach sveta, s mnohými virtuóznymi tohto športu a osobnosťami ľudí, ktorí sa tejto činnosti venujú či už kvôli športu, radosti, alebo prežitiu. Je to fascinujúci príbeh, napísaný plynulo a pútavo, a pri čítaní vás možno neminie dávka endorfínov.“

Manhattan Book Review

„Je to lúboštný list vode, s ktorým sa ponárame do úvah, prečo nás tak priťahuje.“

Amazon (výber redakcie)

„Eklektické, veľmi dobre spracované... Pre čitateľov bude potešením zoznámiť sa s ľuďmi a faktami prezentovanými v tejto fascinujúcej knihe.“

Publishers Weekly

„Vychádzajúc z osobných skúseností, histórie, biológie a sociálnych vied autorka sprostredkúva príťažlivosť „nebojácneho odovzdania sa inému živlu“ a presvedčivo argumentuje v prospech všeobecnejšieho prístupu k výučbe plávania. Strhujúci a rozsiahly príbeh vzťahu človeka k vode.“

Kirkus Reviews

„Hĺbavé a meditatívne rozjímanie nad jej vlastným vzťahom k vode, ktoré je zároveň memoármi.“

Asian Review of Books

„Pôsobivé a podmanivé, vtahuje čitateľa do prúdu sviežej prózy. Tsui zozbierala obdivuhodný rozsah informácií o histórii plávania a veľkoryso ho popretkávala odkazmi na významné kultúrne diela.“

Washington Independent Review of Books

„Oslava obrovského množstva radosti, ktoré náš, od kyslíka závislý druh, zažíva vo vode.“

Foreword Reviews

OBSAH

PREŽITIE	15
1. Plávanie v kamennej dobe	23
2. Naším domovom je súš	34
3. Zo života morských kočovníkov	38
4. Tulení muž	44
ZDRAVIE	63
5. Voda ako liek	69
6. Morská voda v našich žilách	81
7. Úžas na širom mori	97
KOMUNITA	109
8. Kto bude plávať?	115
9. Kvapka Spojených národov	120
10. Chaos a poriadok	134
SÚŤAŽ	141
11. Šplechot a šprint	148
12. Ako plávajú zabijaci	158
13. Malé ryby a žraloci	165
14. Umenie samurajov	176
FLOW	193
15. Posvätný zážitok	199
16. Tekutosť	208
17. Od plavca k plavcovi	216

Epilóg	227
PodĎakovanie	229
Poznámky	233
Esej od Bonnie Tsui	259
Otázky na diskusiu	263

PREŽITIE

*Stará mapa z čias prvého osídlenia ukazuje
ďalej od pobrežia samé príšery...*

CARL PHILLIPS, *Plávanie*

Raz pri večeri mi manžel porozprával historiku o lodi v severnom Atlantiku a o mužovi, ktorý sa neutopil. Písal sa 11. marec 1984 a v neskorých večerných hodinách rybárska loď brázdila pokojné vlny mora necelých päť kilometrov východne od ostrova Heimaey, ktorý je súčasťou súostrovia neďaleko južného pobrežia Islandu. Obloha bola jasná, vonku boli neprívetivé dva stupne pod nulou. Loď mala na palube päť členov posádky. Jedným z nich bol len dvadsaťdvaročný Guðlaugur Friðþórsson, ktorý práve cez prestávku spal v podpalubí, keď ho kuchár zobudil s tým, že ich vlečný výstroj sa zachytil na morskom dne. Keď Friðþórsson vyšiel na palubu, zistil, že posádka sa snaží výstroj opäť zdvihnúť. Jedno z vlečných lán bolo tak silno napnuté cez bok lode, až sa loď nakláňala a cez zábradlie špliechala na palubu voda. Friðþórsson na výstrahu zakričal. Kapitán Hjörtur Jónsson nariadil uvoľniť navijak, ten sa však zasekol. Loďou zalomcovala vzdúvajúca sa vlna, ktorá ju prevrátila, a námorníci sa ocitli v ľadovej morskej vode.

Dvaja z nich sa utopili takmer okamžite, no zvyšným trom vrátane Friðþórssona sa podarilo udržať na kýle. Loď však rýchlo klesala ku dnu a im sa nedarilo odviazať záchranný čln. V päťstupňovej vode im smrť podchladením hrozila po necelej polhodine, preto začali plávať k pobrežiu, ale o niekoľko minút zostali už len dvaja: Jónsson a Friðþórsson.

Neprestávali na seba pokrikovať, aby si dodali odvahu plávať ďalej. Jónsson však čoskoro prestal odpovedať. Friðþórsson v modrých pracovných nohaviciach, červenej flanelovej košeli a tenkom svetri neprestával plávať, a aby sa udržal pri vedomí, prihovárал sa čajkám. Sotva na sto metrov ho minula iná loď, na ktorú kričal zo všetkých síl, až kým nezmizla. Plával znak, s očami upretými na maják na južnom konci ostrova. Napokon začul, ako príboj naráža do pobrežia. Modelil sa, aby sa nerozmlátil na skalách. Vyčerpaný, neskutočne smädný a bez citu v končatinách sa ocitol na úpätí strmého útesu. Keď zistil, že tadiaľ sa hore nevyškriabe, vrátil sa späť do mora. Tentoraz plával viac na juh, až kým sa nedostal na breh. Z kroka na krok sa tackal po surových zasnežených lávových poliach takmer dva kilometre do najbližšieho mesta. Zastavil sa iba raz, aby prerazil dieru do trojcentimetrovej vrstvy ľadu na napájadle pre ovce a napil sa vody. Keď konečne dorazil do mesta, myslel si, že sa mu ten nádherný výjav možno len sníva; zaklopal na dvere prvého domu, v ktorom sa svietilo. Bol bosý, oblečenie mal zmrznuté. Na chodníku k domu za ním zostala cestička zakrvavených šlapají.

Tento príbeh je skutočný. Friðþórsson prežil šesť hodín v ľadovej morskej vode a preplával takmer šesť kilometrov, aby sa dostal na pobrežie. V nemocnici mu nevedeli nahmatať pulz, okrem dehydratácie však nevykazoval žiadne známky podchladenia.

Neskôr sa ukázalo, že jeho telo sa niečím podobá na telá tuleňov. Izoláciu mu zabezpečovala štrnásť milimetrov hrubá tuková vrstva – dvoj- až trojnásobne hrubšia, než je u ľudí bežné, a okrem toho aj oveľa tuhšia. Friðþórsson bol viac morským než pozemským cicavcom. Zachránil ho vrtoch biológie: udržal ho v teple a nad hladinou a umožnil mu dlhšie plávať. Mnohí ľudia neskôr hovorili, že musí byť reálnou verziou selkie – napoly človeka, napoly tuleňa, toho bájneho stvorenia z islandských a škótskych povestí. Ja ho však

vnímam ako pôsobivú pripomienku toho, že more nám nie je až také cudzie.

My ľudia žijeme na súši. Sme suchozemské stvorenia, ktoré vyliezli z vody. Friðþórsson a jeho príbeh ma fascinuje práve preto, lebo som zvedavá, čo sa dnes z tejto minulosti ešte zachovalo. Všetky príbehy o plávaní – od najád v gréckych mýtoch až po diaľkovú plavkyňu Dianu Nyadovú, ktorá v roku 2013 preplávala z Kuby na Floridu – sú vlastne snahou opäť priblížiť naše suchozemské ja vode. Nerodíme sa ako plavci, našli sme však spôsoby, ako sa vrátiť k schopnostiam, ktoré tu boli ešte predtým, než sa naša evolúcia pred stovkami miliónov rokov vydala z mora na súš.

Prečo plávame, keď nás evolúcia predurčila na výnimočnosť na súši, kde našu korisť ľahko uštve? Samozrejme, súvisí to s prežitím – aj vďaka plávaniu sme sa kedysi dávno dostali z jedného brehu pravekého jazera na druhý a unikli predátorom, ktoré pre zmenu lovili nás. Ponárali sme sa za bohatším úlovkom väčších mäkkýšov a novými zdrojmi potravy; vydali sme sa naprieč oceánmi a osídlili nové krajiny; vyhli sme sa nespočetným nebezpečenstvám v hĺbkach vody a nachádzali v plávaní radosť, potešenie, úspech. Plávanie nám pomohlo dostať sa až sem, aby sme mohli rozprávať o tom, prečo plávame.

Táto kniha je skúmaním toho, čo nás na vode napriek jej nebezpečenstvám priťahuje a prečo sa k nej stále znovu vraciame. Je nepochybné, že hneď ako plávanie prestáva byť len o prežití, stáva sa niečím viac. Samotné plávanie môže byť liekom, ale aj cestou za zdravím. Pri plávaní môžeme nájsť spoločnosť, či už je to v tíme, klube, alebo na obľúbenom mieste na plávanie. Stačí si všimnúť, ako sa správame vo vode, a hneď je jasné, že nám vytvára priestor na hranie sa. A ak už dokážeme plávať naozaj dobre, na rad prichádza súťaž – možnosť otestovať, čo dokážeme, v bazéne či vo voľnej vode. Plávanie je aj

o myslí. Nájst' rytmus vo vode je ako objaviť nový spôsob existencie, plynutia životom. Je to o vzťahu človeka a vody a o tom, ako sa pod vodou rozširuje naša predstavivosť.

Viac ako 70 percent planéty pokrýva voda; 40 percent ľudí na svete žije sotva sto kilometrov od pobrežia. Táto kniha je pre plavcov a zvedavé duše každého veku a zmyšľania, nech už vás to do vody ťahá za rýchlosťou, vzdialenosťou či jej neuchopiteľnosťou. Je určená ľuďom, ktorí neodolali zvädzaniu vodných sirén. A je aj pre tých z nás, ktorí chceme pochopiť sami seba a ten stratený, tichý stav *čítrej existencie* – bez technológie, bez zvonenia – siahajúci k našim mokrým počiatkom.

Zámerné vyhľadávame vodné plochy najrôznejších druhov: oceány, jazerá, rieky, potoky, bazény. Mávame romantický vzťah k plavčíkom, strážcom týchto miest. A práve tam, kde sa tieto veci stretávajú, sa začína príbeh mojej rodiny – a určite nielen preto, lebo moji rodičia sa zoznámili na plavárni v Hongkongu.

Plávať som sa naučila ako päťročná jednoducho preto, lebo moji rodičia nechceli, aby som sa utopila: vo vani, v susedovom bazéne, na pláži. V detstve som strávila veľa času na pláži Jones Beach v New Yorku čapkaním sa v nevelkých hĺbkach spenených vln na okraji vzdúvajúceho sa Atlantiku. Tú scénu mám stále pred očami: brat, bratrance a ja, ako sa vznášame na plytčine a striehneme na vlnu, ktorá by nás poriadne zmietla z nôh. Zaberáme rukami po stene vlny, ktorá sa láme a zanecháva nás na penistej križovatke, kde sa voda stretáva s pieskom. Vstávame, smežeme sa a skúšame to znovu.

Vzdúvajúca hladina vody nás hypnotizuje. A nie sme jediní. Za horúcich dní a počas sviatkov môže byť spolu s nami na pláži Jonas Beach aj stotisíc ľudí. Plavčíci na vyvýšených stanovištiach pozorným okom sledujú tie masy ľudí spoza zrkadlových okuliarov.

Na dni strávenom na pláži je niečo priam primitívne – zvieracia ríša mieri k napájadlu. Voda je pre našu prekypujúcu masu ľudstva